

Lavbundsprojekt

Skals Å-dalen ved Hærup Sø

Slutredegørelse

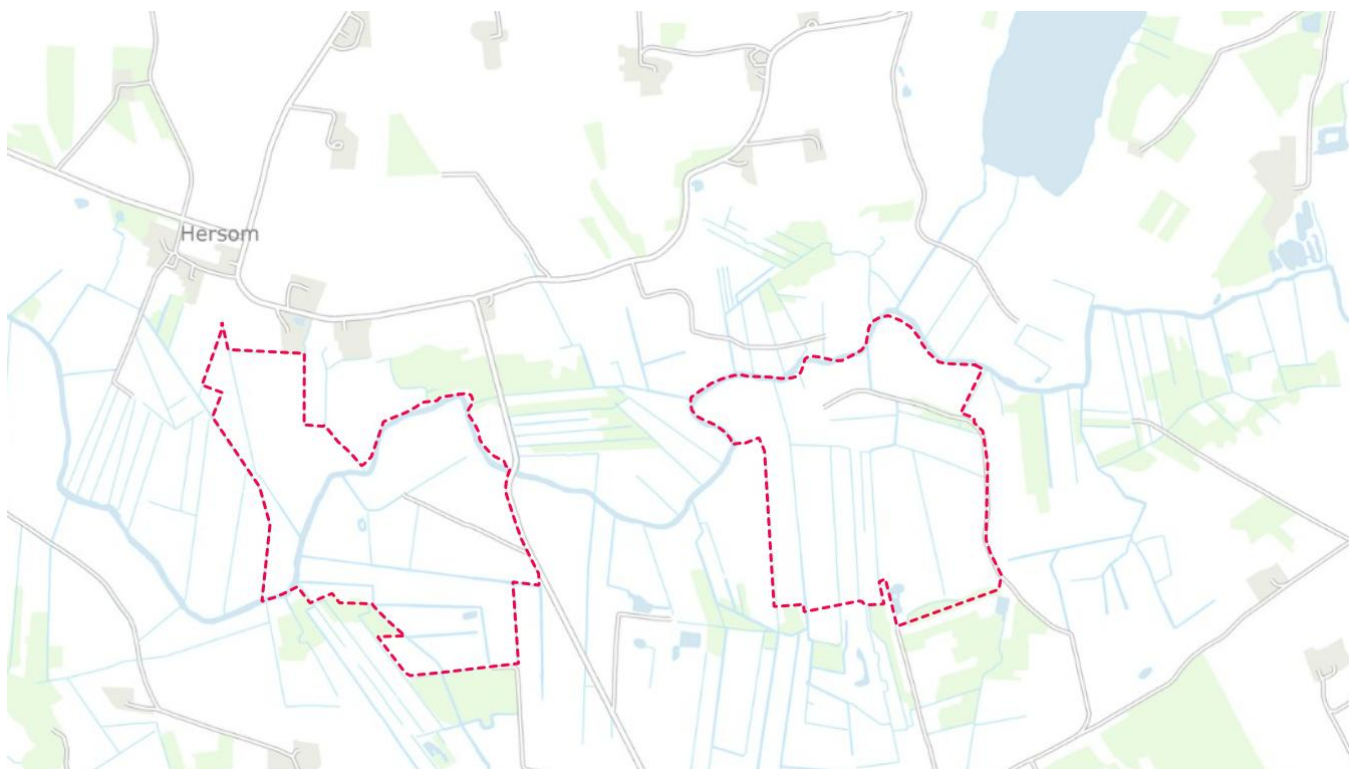
September 2025

Afsluttende rapport vedr. lavbundsprojekt Skals Å-dalen ved Hærup Sø – etableret i 2024

Dronefoto fra anlægsarbejde i sydvestlige projektområde: HedeDanmark

Oversigtskort

Lavbundsprojektet er opdelt i to delområder, beliggende henholdsvis øst og vest for Hersom Bro lige nord for Vammen og syd for Hærup Sø

Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne: Danmark og Europa investerer i landdistrikterne

Miljø- og Fødevareministeriet
NaturErhvervstyrelsen

LDP 2020

Den Europæiske Landbrugsfond
for Udvikling af Landdistrikterne

Generelt om projektet

Formålet med lavbundsprojektet er at nedsætte frigørelsen af CO₂ fra den tørveholdige jord. Samtidig bidrager projektet til at forbedre vandmiljøet ved at nedsætte udledningen af kvælstof til Hjarbæk Fjord. Derudover er det målet at forbedre naturforholdene i projektområdet, ved at landbrugsarealer tages ud af drift og der genskabes mere naturlig hydrologi.

Projektet omfatter i alt 79,2ha. Området er opdelt i to delområder, et østligt på ca. 39ha og et vestligt på ca. 40ha, hvor det vestlige er yderligere delt op af Skals Å der løber gennem projektområdet. Hele det østlige projektområde er beliggende syd for Skals Å. Selve Skals Å berøres ikke af projektet.

I det vestlige projektområde er der etableret en adgangsvej til to gittermaster for højspændingsledninger, og arbejdspladser omkring masterne. Dette var en betingelse fra Energinet for at godkende en vandstandshævning i området under og omkring masterne, hvor de har en tinglyst adgangsret.

Forundersøgelsen til projektet blev gennemført i 2015-2017. Efter flere genberegninger af fosforbalancen fik projektet tilsagn til gennemførelse i oktober 2019. Landbrugsstyrelsen gennemførte derefter en jordfordeling, med skæringsdato 1. juli 2022. I forbindelse med jordfordelingen og forhandlinger med lodsejerne udgik dele af projektområdet, da lodsejerne ikke var interesserede i at deltage i projektet. Detailprojekteringen strakte sig over en længere periode, primært på grund af et langt forhandlingsforløb med Energinet vedrørende deres krav til afværgeforanstaltninger.

Myndighedsgodkendelserne i forhold til Vandløbsloven og Naturbeskyttelsesloven blev meddelt i slutningen af maj 2024. Udbud af anlægsopgaven foregik i juli 2024, og anlægsperioden strakte sig fra august 2024 – november 2024.

I forbindelse med projektet er vandløbet Vammen Afløbsgrøft genslynget indenfor projektområdet på en strækning på ca. 560m. Der er også etableret 3 gydebanker i det genslyngede forløb. Af yderligere projekttiltag kan nævnes lukning af grøfter, hævnning af bund i grøfter, etablering af tærskler i grøfter, og sløjfning af dræn og brønde.

Under anlægsarbejdet viste det sig nødvendigt at etablere en ekstra overkørsel over det gamle tracé af Vammen Afløbsgrøft (det vestlige projektområde), for at sikre adgang til arealerne på den anden side af det nye tracé. Den gamle overkørsel var styrtet sammen og lå ikke hensigtsmæssigt placeret. I det østlige projektområde viste det sig at en projekteret tærskel i en grøft ikke var nødvendig, da grøften var styrtet sammen. Derudover viste det sig at en grøft indenfor projektområdet, der sørgede for afvanding af arealer udenfor projektområdet, ikke havde gennemløb under en overkørsel. For at sikre fortsat afvanding af arealer udenfor projektområdet

blev der etableret gennemløb i overkørslen. Alle disse ekstra-arbejder blev gennemført indenfor projektøkonomien.

I september 2025 gennemførte Landbrugsstyrelsen opkøb af et projektareal, der på grund af en procedurefejl ikke indgik i jordfordelingen i 2022.

Ved en fortsat pleje af arealerne med græsning og/eller slet kan der etableres to forholdsvis store, sammenhængende naturområder med naturlig hydrologi.

Projektet medfører en beregnet reduktion af udledning af CO₂ fra de kulstofrige jorde på 2.219 ton CO₂-ækvivalenter pr. år. Den samlede tilbageholdelse af kvælstof (N) fra projektet er beregnet til 1.820 kg N/år, og den samlede tilbageholdelse af fosfor (P) er beregnet til 161,7 kg P/år.

Projektledelse:

Viborg Kommune har forestået projektledelsen.

Jordfordeling:

Landbrugsstyrelsen har gennemført en jordfordeling i projektområdet. Der indgik 41,43ha i jordfordelingen, fordelt på 5 lodsejere. Landbrugsstyrelsen opkøbte i forbindelse med jordfordelingen i 2022 37,77ha, og opkøbte efterfølgende (i september 2025) 5,91ha.

Projektaftaler:

Viborg Kommune har indgået projektaftaler med 4 lodsejere indenfor projektområdet, på et samlet areal på 29,064ha.

Rådgiver:

Ved ansøgning om tilsagn til gennemførelse af projektet blev der indgået aftale med Orbicon om at forestå detailprojektering, udbud af anlægsarbejde, kontrahering og tilsyn. Orbicon blev efterfølgende opkøbt af WSP, som overtog kontrakten.

Entreprenør:

Anlægsarbejdet blev udbudt til 3 entreprenører. HedeDanmark vandt udbuddet og gennemførte anlægsarbejdet.

Anlægsarbejde under højspændingsmaster, august 2024

Projektforløb

30. april 2019	Ansøgning om tilskud til realisering
27. september 2019	Revideret ansøgning om tilskud til realisering
11. oktober 2019	Tilsagn om tilskud til realisering
20. august 2020	Lodsejermøde, opstart af jordfordeling
15. juni 2022	Indgåelse af projektaftaler med 4 lodsejere
22. juni 2022	Jordfordelingskendelse
23. marts 2023	Dispensation fra Energinet til etablering af lavbundsprojekt
23. august 2023	Forlængelse af dispensation fra Energinet
16. november 2023	Ansøgning om projektændring
27. februar 2024	Afgørelse om at der ikke kræves VVM
16. maj 2024	Landzonetilladelse til etablering af midlertidig arbejdsplads
21. maj 2024	Tilladelse fra vandløbsloven og dispensation fra naturbeskyttelsesloven til etablering af lavbundsprojekt
29. maj 2024	Tilsagn om projektændring
17. juni 2024	Udsendelse af udbudsmateriale til entreprenører
13. august 2024	Indgåelse af kontrakt med HedeDanmark om anlægsarbejde

15. august 2024	Opstart af anlægsarbejdet
23. august 2024	Anmodning om projektførlængelse og projektfændring
10. oktober 2024	Tilsagn om projektførlængelse og projektfændring
14. november 2024	Afleveringsforretning for anlægsarbejdet
15. december 2024	Ansøgning om projektfændring (tilsagnsførhøjelse) og projektførlængelse til 31. marts 2025, foranlediget af Jordfordelingskontoret
18. marts 2025	Anmodning om yderligere projektførlængelse til 30. juni 2025
5. juni 2025	Anmodning om yderligere projektførlængelse til 31. september 2025
19. august 2025	Anmodning om yderligere projektførlængelse til 31. december 2025
2. september 2025	SGAV godkender projektførlængelse og tilsagnsførhøjelse
30. september 2025	Jordfordelingskontorets opkøb af projektfareal, der ved en fejl ikke indgik i jordfordelingen i 2022

Skilt opsat ved opstart af anlægsarbejder ved indkørsel til projektfareal (vestlige del)

Anlægsarbejde

Projekttiltagene fremgår af detailprojektet og bilag til detailprojektet.

Der blev i anlægsperioden foretaget enkelte justeringer i forhold til detailprojektet. Alle ændringer er indenfor myndighedsgodkendelsernes rammer, og blev godkendt af tilsynet inden de blev udført. Det drejer sig om en mindre justering af forløbet af adgangsvejen under højspændingsmasterne for at tage højde for svingradius af Energinet's kraner, justeringer i tykkelsen af rør under overkørsler, en grøftelukning der udgik fordi grøften allerede var styrtet sammen, og etablering af en rørunderføring ved en overkørsel, hvor der mod forventning ikke var forbindelse mellem grøfterne på hver side. Anlægsarbejdet blev gennemført indenfor tidsplanen, og indenfor budgettet i det afgivne tilbud.

I anlægsperioden blev der afholdt byggemøder ca. 1-2 gange om ugen, efter behov, med deltagelse af projektejer, rådgiver og entreprenør. Energinet og lodsejere var også repræsenteret ved nogle af byggemøderne.

De enkelte anlægselementer er beskrevet nedenfor, med tilhørende fotos.

Adgangsvej under højspændingsmaster

Adgangsvej og platforme rundt om højspændingsmasterne er anlagt med knust beton ovenpå geonet. Der blev gennemført en geoteknisk undersøgelse af området inden anlægsarbejdet blev påbegyndt. Adgangsvej og platforme er godkendt af Energinet ved besigtigelse.

Dronefoto af adgangsvej og platforme, set fra vest.

Foto: HedeDanmark

Nyt forløb af Vammen Afløbsgrøft

Vammen Afløbsgrøft er genslynget på en strækning på ca. 560m. Vandløbet er ført tættere på terræn. Det gamle forløb af Vammen Afløbsgrøft er bevaret som afværgeforanstaltning ved store afstrømninger. Der er udlagt gydegrus og skjulesten i det nye forløb. Drænrør er afbrudt og fjernet.

Ved udløbet i Skals Å blev etableret et sandfang, for at opsamle sand der blev frigivet i forbindelse med anlægsarbejdet.

En eksisterende overkørsel ved det gamle forløb af Vammen Afløbsgrøft viste sig at være i så dårlig forfatning at den måtte udskiftes. Dette ekstraarbejde blev udført indenfor budgettet.

Dronefoto fra udgravning af nyt forløb af Vammen Afløbsgrøft, set fra syd. Foto: HedeDanmark

Overkørsel og nyt forløb af Vammen Afløbsgrøft.

Fotos: Viborg Kommune

Lukning af grøfter og etablering af tærskler

Der er sløjfet 26 drænledninger og 3 brønde, samt sløjfet 7 grøfter. Derudover er der etableret 13 tærskler, og bunden er hævet i en række grøfter. En projekteret tærskel i det østlige projektområde (nr. 1) viste sig at være unødvendig, da grøften allerede var sammenstyrtet på stedet. En grøft i det østlige projektområde, der skulle sørge for afvanding af arealer udenfor projektet efter lukning af andre grøfter, viste sig ikke at have gennemløb under en overkørsel, så der måtte etableres en rørunderføring. Disse ekstraarbejder blev udført efter forudgående aftale med projektejer, og indenfor anlægsbudgettet.

Ny rørunderføring

Hævning af bund i grøfter

Sløjfning af grøft med nedlægning af buske og jord fra balker

Dronefoto, lukning af grøft nr. 6 set fra nord.

Foto: HedeDanmark

Tærskel i grøft, og afværgegrøft i nordvestlige projektområde

Fotos: Viborg Kommune